

לע"נ
נתנאל בן
ציפורה
ושלמה
רפאל בן
אסתר
ת.נ.צ.ב.ה.

פרשת ויקרא-זכור תשפ"ד

והוסיף: "בשבת קודש אני מסוגל לעמוד בהפצרותיהם של אנשי שלומינו, ועל כן מסתיר אני בקפלי לבבי 'ילד קטן', ובשבת אני מוציא אותו ושוב אני כילד קטן שצריך שילוו אותו ויראו לו את הדרך, ידאגו לו שאכן יגיע הביתה..."

בשנים האחרונות צץ מישהו אחד אשר לו, רק לו, הסכים רבינו שילוה אליו בעת הליכתו, בשונה מהרגלו התמידי. היה זה ילד בעל צרכים מיוחדים, שמצא לעצמו צוהר של אושר בחייו רבי ההתמודדות כאשר הסכים רבינו שילוה אותו. נוכח טיפות האושר של הנער המיוחד התמוססו כל חומות הסירוב שבנה רבינו במהלך שנות חייו. כל אימת שרצה היה הנער מתלווה לרבינו כמשמש ותיק, פניו קורנות ולאפשרו אין גבול.

* * *

מימיו לא הצליח רבינו להבין מדוע מציקים לו מקורביו ומנסים להניאו ממנהגו התכופ לצאת לעתים מזדמנות מחדרו בשעות הבוקר לפני תפילת שחרית, ולהגיש כוסות קפה למתפללים שהקדימו לעסוק בדברי תורה קודם התפילה. הם ניסו לרמוז לו ש'הגשת קפה' אינה ממש מסימי ההנהגה, אך רבינו היה מתפלא כל פעם מחדש: "איני מבין? וכי 'רבי' אינו מצווה במצוות גמילות חסדים?!"

הגשת הקפה הייתה רק סממן נוסף של התנהגות קבועה בדרכי הענווה ושפלות הברך.

במהלך השולחן הטהור [הטיש] שערך רבינו בשבת שבע ברכות לחתנו הרה"צ מנחם קאליש שליט"א, עלו על השולחן שני משמשיו של כ"ק מרן אדמו"ר ה'נחל יצחק' מזוטשקא זי"ע, הרב פסח גולדשטיין זצ"ל, ולהבחל"ח הרב שלמה לידר שליט"א. הם פצחו בריקוד נלהב ובשמחה שכבשה את הנוכחים כולם. רק רבינו הבחין שהמאורר הגדול התלוי על התקרה מפריע להם לרקוד כדבעי... הבחין ועשה מעשה: כאילו אינו נמצא באמצע עריכת שולחנו הטהור, התרומם רבינו קלות ממקומו והחל מזיז את השולחנות המרכיבים את השולחן הטהור ולמשוך אותם לכיוונו. רק אחרי שהשולחנות הוזזו ושני הרוקדים כבר לא חששו לראשיהם מכנפי המאורר, התיישב רבינו על מקומו שוב.

* * *

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו במאוקל מועד לאמור (א, א)

אל"ף דויקרא זעירא. שמשה היה גדול ועניו לא רצה לכתוב אלא 'ויקר' לשון מקרה כאילו לא דיבר הקב"ה עמו אלא במקרה (מדרש אותיות קטנות), ואמר לו הקדוש ברוך הוא לכתוב גם האל"ף, ושוב אמר לו משה מחמת רוב ענוה שלא יכתבנה אלא קטנה יותר משאר אלפיון שבתורה, וכתבה קטנה (בעל הטורים)

לקנות את מידת הענווה זה לא דבר פשוט, ובפרט קשה הדבר אצל מנהיגי הדור, מנהיגי הקהילות, רבנים ואדמו"רים. שהלא מצד אחד צריכים הם לעמוד על משמר קיום הדת וזקוקים הם להשתמש במידת התקיפות ועוזות דקדושה, ומאידך צריכים הם להיות בבחינת 'רך כקנה' ולהתנהג ולחיות בהרגשה של ענווה ופשטות.

* * *

את המחזה הזה, למדו תושבי שכונת רמת אלחנן בבני ברק להכיר היטב... דבר שבשגרה היה עבורם לראות את האדמו"ר, ה'זוטשקער רבי', הולך בדד ברחובה של עיר, הוא ואלוקיו, הוא ושרעפיו. נטול 'משמשים' וחף ממהומת שררה הילך רבינו את דרכו מביתו אל בית המדרש וחוזר חלילה. דווקא בקרב אנשי שלומו לא הצליח המחזה להיכנס לשגרה. פעם אחר פעם היו מתחננים לרבינו ומבקשים לזכות ולהתלוות אליו, ונתקלו בחומת סירוב בצורה. רק אחת לשבוע, בשבת קודש, לא גירש רבינו מעל פניו את המלווים הסובבים.

היה זה המשמש המסור, הרב אהרן ריבל שליט"א, שהרעיף על רבינו מסכת של תחנונים והפצרה ביום מן הימים, וביקש חזור והפצר שייאות רבינו להרשות לו להתלוות אליו דרך קבע בעת הילוכו ברחובה של עיר. השיב לו רבינו בלשון של שנינות עמוקה: "היה הייתי ילד קטן לפני שנים רבות. אז עוד לא הכרתי את הדרך לביתי, ואילו לא היו מוליכים אותי מהחידר הביתה ומהבית אל בית המלמד לא הייתי יודע אנה לפנות ותועה ברחובות הכרך הסואן. היום, משהתבגרתי, יודע אני תהילה לא-ל את הדרך לביתי ואיני זקוק שילווני".

שפלות הברך התגלגלה תמיד גם על לשונו של רבינו, כשהיה מפציר ביהודים פשוטים לצד גדולי ישראל שיתפללו עליו, ומלמד לשונו לנקוט בפלך הענוותנות; וכך היה מבקש - שואל: "התפללו נא עלי, נתן דוד בן חנה, וסימנך בדח"ן..."

* * *

גם אם התרגל האספלט האפור, המרכיב את המדרכות ברמת אלחנן, להיחשף אל מחוזות ענווה מופרזים מצדו של רבינו, עדיין הוא התפלא על מה שראה באותו יום, בערבו של חג המצות... רבינו הילך שוב ושוב לאורך הרחובות, עושה את הדרך מביתו אל פתחו של בית אחר בשכונה, וחוזר חלילה. מלווה הוא בנכדו הרך, ובכל סיבוב, השניים - הסב והנכד, סוחבים על כתפיהם מוצר אחר.

וכפי שסיפר אותו נכד, הרב משולם זלמן לייפער שליט"א: "זה היה בשעות הצהריים של ארבעה-עשר בניסן. הנכדים הגדולים כבר עזבו את בית רבינו ונשארת שם רק אנוכי. רבינו ביקש ממני להתלוות אליו. תחילה הוא נתן לי לשאת מספר חבילות מצות, בעוד הוא מעמיס על כתפיו מספר שקי תפוחי אדמה כאחרון התגרנים. הגענו עד לדלת אחד הבתים בשכונה והנחנו הכל, בשקט-בשקט.

"שבנו הביתה ושוב יצאנו לסיבוב אל אותה הכתובת. הפעם סחבנו בקבוקי יין. והיה סיבוב נוסף, של פירות וירקות.

"רק אחרי שהמשלוח כולו הושלם והמצרכים כולם הונחו מאחורי הדלת בחרישיות רבה, לחש לי רבינו: 'גש בשקט אל הדלת, נקוש אחת ושתיים ונישא רגלינו במהירות'.

"נקשתי על הדלת ורבינו המתין לי במרחק מטרים ספורים בדריכות. תיכף לנקישה הוא אחז בכף ידי ויחדיו ברחנו בריצה מהמקום, כדי שהיהודי הפותח את הדלת לא יראה מי סיפק לו את המשלוח, ולא יתבייש.

"כשהגענו הביתה שאלה סבתא, הרבנית הצדקנית, את רבינו: 'מדוע בחרת דווקא בו, במשולם זלמן הקטן, שיעזור לך? מדוע לא ביקשת את עזרתו של אחד הנכדים הגדולים יותר, שקל לו לשאת את המשאות הכבדים?'. ורבינו השיב בגאונות של מידת החסד: אם הייתי לוקח את אחד הנכדים הגדולים, הנערים, הוא היה זוכר כל ימיו את אותה כתובת של היהודי הנצרך - ואת זה לא רציתי. דווקא לקחתי את אחד הנכדים הרכים יותר - שלא יזכור לאורך ימים את הכתובת המדויקת ולא יידע מי הוא אותו נזקק לו עזרנו."

* * *

נער צעיר היה הרב אברהם דוד חיימוביץ הי"ו כאשר נפל ונשברה זרועו. הוא פנה עם הוריו אל המרפאה וחזר משם כאשר זרועו מגובסת כהוגן. הרופאים - כדרכם - הוסיפו לו על הגבס גם רצועה אלסטית לבנה והנחו אותו לכרוך אותה

סביב צווארו, ומהצד השני להניח בתוכה את היד המגובסת למען תנוח ותחלים כמה שיותר מהר.

בליל שבת קודש, בחלפו על פני רבינו בעת ברכת 'גוט שבת', הבחין רבינו שהזרוע אמנם מגובסת אולם הרצועה נעדרת. רבינו, האמן הגדול של הנפש, קלט, הבין, ואמר לו ברוך: "אני מבין אותך אברהם דוד, מבין היטב מדוע אתה נמנע מלכרוך סביב צווארך את הרצועה בשבת קודש. בטח לא נעים לך שהרצועה הלבנה בולטת על פני הבעקיטשע השחור בוהק. אבל גם לזה יש פתרון". רכן רבינו אל מגרת שולחנו, שלף ממנה אבנט שחור בה השתמש בקדושתו, בקשר-עניבה המותר בשבת הפך את ה'גארטל' הרבני המכובד לרצועה שחורה שתועיל להחלמת זרועו של הנער הצעיר". לא גינונים ולא כבוד, וגם לא הפיכת האבנט האישי לרצועת עזר - לא מנעו מרבינו להבין ללבו של נער צעיר, ללכת על פי רוחו ולדאוג לו, לדאוג לו כל-כך.

* * *

למרות שהתנהג בענווה מרובה, מ"מ כשהגיע הדבר לנושא של קיום ההלכה, לא היו פשרות... עד היכן הגיעו הדברים... חמותו של רבנו, הרבנית הצדקנית מזוועהיל ע"ה, היתה מכנה את חתנה, רבינו: "על-פי הלכה". כך, לא פחות ולא יותר, היה זה מתוך ההערצה הרבה שלה למידת דקדוקו של רבינו בכל כללי ההלכה, וכל נייע מהפסיקה ההלכתית הפשוטה היה אצלו חמור מקפיצה לתוך כבשן לוהט.

לפעמים הייתה רוחו סוערת, כאשר ביטא בשפתיים רוטטות את הפליאה שהתפלא על כך שרבים אינם בקיאים בכל פרטי ההלכות שבשו"ע. "איך?", תמה אותו צדיק, "איך אפשר להיות 'יהודי' מבלי לדעת איך 'יהודי' צריך להתנהג?"

מדי שנה בחג הפסח היה כואב על תעשיית ה'כשר לפסח': "לכל הפחות שבעת ימים", התאונן במר נפשו המזוככת, "שבעה ימים בשנה בהם אפשר להתנזר מכל המעדנים והמאכלים שהעולם הזה מייצר ומפתה בהם את הברואים המהלכים עליו... עכשיו גם את השבוע הזה רוצים לקחת?"

בהזדמנויות אחרות ביטא רבינו את החובה להקפיד שלא לאכול בפסח בבית אחר: "אין שטעטל [-בעיירה], הייתה זו קפידה כל-כך חזקה, עד ששואב המים, הפשוט שבאנשי העיירה, לא היה מעז להכניס לפיו בפסח אפילו את המאכלים שבושלו בבית הרב!"

רבות היה מזכיר רבינו את אמרתו של אביו, כ"ק מרן אדמו"ר ה'נחל יצחק' מזוטשקא זי"ע: "אפשר להטעים בדברי התנא. 'עין רואה' - יש הנהגות שונות שרואים אצל צדיקים וחסידים; 'ואוזן שומעת' - שומעים גם על הנהגות ומנהגים של אנשי מעשה מורמים מעם; ועדיין 'כל מעשיך' - כל מעשי האדם והנהגותיו צריכים להתבסס ולהיות 'בספר

נכתבים' - על-פי הכתוב בספר התורה, בשולחן ערוך - כי זה כל האדם". **[מתוך 'המבשר' תורני-יקוטיאל יהודה גנזל]**

* * *

הגה"צ רבי **יעקב גלינסקי** זצ"ל מוציא מהמדרש הנ"ל תובנה נוספת. שהנה, משה רבינו ביקש לכתוב 'ויקרא' והקב"ה הורה לכתוב 'ויקרא'. ביקש רשות לכתוב לפחות אלף זעירא, וקיבל. ודבר זה בא להורות לנו, שאם אי אפשר להשיג הכל, נשיג לפחות חלק...

ידוע שמרן ה'**חפץ חיים**' זצ"ל היה מבקש מחתנו, הגאון רבי **אהרן הכהן** זצ"ל, שינצל את כוח הדיבור שניחון בו, וישתדל לדרוש ברבים בדברי תורה ומוסר, לעורר את הלבבות לשמירת התורה והקפדה במצוות, ואמר לו: "פעמים רבות עולה בלב הדרשן החשש שמא עמל הוא לחינם ומכלה כוחו לריק, דבריו אינם פועלים ואין מי שמתעורר לשוב על ידם בתשובה. ברם, עליך להתעודד וללמוד מן הפריצים. יוצאים הם לציד ברוב תכונה והמולה, מלווים בעוזריהם ובעדת כלביהם ומכלים יום תמים ברכיבה מתישה - דהרה וסערה - ואין מאושר מהם בשובם עם צבי או דוב, אריה או זאב כשלל... אף אתה, לא עליך המלאכה לגמור, אל תתיימר להשיב את כל העולם בתשובה. דייך אם תעורר הרהורי תשובה בלב ר' צבי או ר' דוב, ר' אריה או ר' זאב - אין לך שכר ועונג רב מזה!..."

זהו שאמר הכתוב (משלי יז, כד): 'את פני מבין חכמה, ועיני כסיל בקצה הארץ'. כלומר, הכסיל רוצה להשיג את הכל, עד קצה הארץ. וכיון שאין זה בכוחו - מתייאש הוא מכל וכל. אבל החכם המבין מסתכל באשר לפניו, ומשיג מעט, ועוד מעט, והולך מחיל אל חיל... מתקדם בשלבים!.

מרן ה'**חפץ חיים**' היה דורש ממפיצי ספריו, שבכל מקום שהם מגיעים למכור את ספריו ידרשו בעניין שמירת הלשון, חשיבותה ונחיצותה. יום אחד חזר אחד מהמפיצים מסבב המכירות, נתן ל'**חפץ חיים**' את הכספים שקיבל, הודיע על התפטרותו, וביקש ברכה למקצוע חדש.

"מדוע" - תמה ה'**חפץ חיים**' - "הלא הצלחת למכור ספרים רבים בזמן קצר. זיכית יהודים רבים, וגם הרווחת לא רע".

אישר אותו מפיץ את דברי הח"ח, אבל טען שאינו יכול לעמוד בתנאי שהותנה עמו, שישא דברים בכל מקום בואו.

"מדוע", שאל ה'**חפץ חיים**'.

ענה: "אספר לכם, אקח לדוגמא את אחת הערים - אולי זה בגדר לשון הרע לומר את שמה - ביקשתי לשאת דברים בבית הכנסת הגדול, ואמרו שהרב מוסר שם שיעור קבוע. גם בבית הכנסת השני והשלישי מתקיימים שיעורים, וברביעי ובחמישי לא מעוניינים בדרשה. לבסוף נשאתי דברים בבית הכנסת של החייטים. עליתי ודרשתי בגנות חטאי הלשון - 'כל המספר לשון הרע מגדיל עוונות כנגד

עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים (ערכין טו:), והקדוש ברוך הוא אומר עליו: "אין אני והוא יכולים לדור בעולם כאחד" (שם), וראוי לסקלו באבן (שם), ועלול לעבור על שבעה עשר לאווים, כמפורט בהקדמת ה'**חפץ חיים**'".

"ידן [-יהודים]" - קראתי בנהמת רוחי - "כמה מזהרים אנו מטיפת חמאה שנפלה לתבשיל עוף, וכבר רצים לרב, ואוסרים את התבשיל, ומגעילים את הקדרה - איסור אחד, מדרבנן. וכאן, שבעה עשר איסורים מדאורייתא, רחמנא ליצלו!".

שמע ה'**חפץ חיים**' את דבריו, והתפעל: "נפלא, לדרשה כזו התכוונתי!".

"כן", התמרמר, "וכשיצאתי, שמעתי את אחד השומעים אומר לחברו: היה כדאי לבוא! סוף סוף, שומעים דברים לעניין! אספר לאשתי, שלא תעשה כזה ענין משאלות במטבח... רצה לרב, שופכת את התבשיל, מגעילה את הקדרה. הרי זה פחות חמור מלשון הרע!..."

היה המום. במקום להועיל בדרשתו, עוד הזיק...

הרגיעו ה'**חפץ חיים**': "תנוח דעתך. ראשית, אין זו אלא תגובה של אחד, והלא היו שם כמה שומעים, ואולי הושפעו לטובה".

"ושנית, כבר אמר הגאון רבי **ישראל סלנטר** זצ"ל: כדאי לדרוש בפני עם רב, ואפילו יתברר שהדרשה לא פעלה מאומה למעשה, אבל אם במהלכה אחד השומעים נתקף הרהור חרטה, ולו יהא זה הבהוב קל, זיק שניעור וכבה - ואפילו אחד זה לא יהיה אלא הדרשן בעצמו... וכבר היה כדאי!".

* * *

בזמנו, בקשו המשכילים לקעקע את חומת היהדות בליטא. מה עשו, יסדו בחסות השלטונות 'בית מדרש לרבנים' בו חינכו 'רבנים' לעתיד - לכפירה, וללעג לכל קודש. מובן שהמוסד רכש שם רע ואיש לא שלח לשם את צאצאיו.

הוגיעו ראשיו את מוחם, כיצד יקנו לו הילה של יוקרה. באותה תקופה שמו של הגאון רבי **ישראל סלנטר** זצ"ל היה נערץ בפי כל, החליטו שאם יסכים להעניק חסות למוסד, לעמוד בנשיאותו שיקרא שמו עליו, לא יהססו ההורים לרשום אליו את הנערים.

גייסו את השלטונות לרעיון הנואל, ושר ההשכלה אובארוב נתן הסכמתו. יתר על כן, הוא גם קרא למנהיג הדור הגאון רבי **איצ'לה מואלז'ין** זצ"ל, ודרש ממנו לפעול בעניין. רבי איצ'לה הסכים לכך, מהסיבה ההפוכה. סבר שאם רבי ישראל יעמוד בראש המוסד יחולל בו מהפכה ברוכה - יפטר את המורים הכופרים, יבחר במורים יראי שמים, וישפיע

בדמותו הכבירה וביראתו הקודמת לחכמתו העצומה על החניכים.

בקיצור, שר ההשכלה הרוסי התלווה אל רבם של ישראל, ויחדיו פנו לרבי ישראל - שהיה אז אברך בשנות השלושים לחייו - שייעתר לבקשה. רבי ישראל שלל את הרעיון מכל וכל, הוא סבר שהמוסד רקוב מיסודו, ומינויו רק יתן גושפנקא לשחיתותו, כחותמת הכשר למוצר טרף. וכדי שלא להתגרות במלכות מצד אחד וגם לא להיות תחת מרות גדול הדור בליטא שהסכים לרעיון, ברח לעיר הנמל ממל שבצפון גרמניה.

באותה תקופה המצב הרוחני של הקהילה היהודית בממל היה בשפל המדרגה. יהודים הגיעו לשם כדי להתערות בחיי הכלכלה, וכלכלת העיר סבבה סביב הנמל הגדול - פריקה וטעינה, יבוא ויצוא. הנמל היה בפעילות מלאה ששה ימים בשבוע, וביום ראשון, יום השבתון של הגויים - היה שובת. היהודים הסוחרים 'עשו שבתם חול' - כפשוטו ממש, ר"ל, הם עבדו ביום ששי כרגיל, סגרו עסקיהם עם ערב, החליפו בגדיהם ובאו לבית הכנסת לקבלת שבת וערבית, שבו לביתם לקידוש וסעודת שבת, ולמחרת השכימו ליום מסחר רגיל!... ידע רבי ישראל שלא יעלה בידו לשכנעם לסגור עסקיהם [כעשר שנים מאוחר יותר, כשהגיע פעם נוספת לממל לתקופה ממושכת, עלה בידו לפעול לסגירת כל עסקי היהודים בשבת. אבל זו פרשה בפני עצמה], מ"מ ביקש את רשות הדיבור בין קבלת שבת לערבית.

עלה ואמר: "טאייערע ברודער" [-אחים יקרים], הרי כולנו יהודים, וכולנו מאמינים, וכולנו רוצים לשמור את התורה. והראיה, שאתם כאן. שלאחר יום עבודה מפרך ומתיש התכנסתם לקבלת שבת חגיגית. אלא מאי, גדול הוא ניסיון הפרנסה, ואינכם עומדים בו. לא אחווה דעתי, 'כשם שמצווה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע' (יבמות סה:). אבל בדבר אחד תסכימו איתי - גם אם 'חייבים' אתם לפתוח את העסק, אין שום הכרח ואין שום היתר לעשן! אין שום היתר לכתוב - ולו אות אחת - במה שאינו נוגע לעסק. לפחות זה!"

וכיוון שאמרו חז"ל (ברכות ו:): 'כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים', דבריו היוצאים מן הלב נכנסו ללבבות, וקיימו וקבלו עליהם לשמור שבת כהלכתה, בכל פרטיה - מלבד בעסקיהם. לא, אמנם לא היה לכך היתר - אבל כמה חילולי שבת נמנעו בעקבות אותה דרשה - 'אלף' זעירא...

* * *

ממשיך הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל ומספר: "בהיות בארצות הברית, סיפר לי שם רב אחד על השאלות המגיעות אליו. לדוגמא, אחד התקשר אליו, אביו נפטר, ועליו לשבת שבעה, אבל אינו יכול להשבית את העסק שבוע שלם. יאמר הרב, מה המינימום שעליו לשבת... והשיבו על אתר: "המינימום הוא ארבעה ימים!"

סבר וקיבל.

שמעתי ותמהתי: "אני מכיר 'שלושה ימים לבכי, שבעה להספד, שלושים לתספורת' (מועד קטן כז:), אבל ארבעה ימים, מה המקור?"

הסביר לי: "הוא נפטר ביום רביעי".

- "נו, אז מה?"

- "שלכל הפחות בשבת יהיה העסק סגור..."

הבנתי - אלף זעירא!...

[מתוך 'והגדת']

וְהָבִיא קָרְבָּנוֹ שְׁעִירַת עֲזִים תְּמִימָה

נִקְבָּה עַל זֻזָּאתוֹ אֲשֶׁר זֻזָּא (ד, כו)

הרב הקדוש רבי אברהם יהושע זצ"ל ה'אוהב ישראל' מאפטא, שוחח פעם עם תלמידיו אודות חומרת החטא, וכך תיאר בפניהם: "נתאר לנו יהודי צדיק וסר מרע ושמו ר' הרשל. יום אחד מגיע ר' הרשל אל שוק הבהמות ומבקש מהמוכר בשפה רפה שימכור לו שעירת עיזים.

"מדוע דווקא שעירת עיזים", תמה המוכר, "והרי לקרבן שלמים אפשר להקריב גם זכר?"

"נכון", עונה ר' הרשל בשקט, "אבל אני זקוק לקרבן חטאת..."

"חטאת?!" תמה המוכר, "אתה?! ר' הרשל... לא מתאים לך..."

לקח ר' הרשל את שעירת העיזים ופנה אל בית המקדש. בהגיעו אל שערי הר הבית נבהלה שעירת העיזים מקול המון העם וברחה...

רדף אחריה ר' הרשל ברחובות ירושלים ושאל את העוברים והשבים: "שמא ראיתם שעירת עיזים?"

"שעירת עיזים?" אמרו הכל, "ר' הרשל, אתה צריך להביא חטאת? ... יהודי נכבד שכמוך!..."

לבסוף מצא ר' הרשל את אבדתו וכך הוא חוזר נכלם אל שערי הר הבית. בדרכו פוגש הוא את האנשים שפגש מקודם והם אומרים לו: "הו, נראה שמצאת את אבדתך, הלוואי שיתכפר לך..."

מגיע ר' הרשל אל הכהן ומוסר לו את שעירת העיזים. "חטאת? ... תמה הכהן, "נו... נו..."

"האמינו לי", סיים בעל ה'אוהב ישראל', "באותו יום הליבנו שערותיו של ר' הרשל מבושה. לא במהרה ישוב ויחטא..."

[מתוך 'ליקוטים נפלאים']